

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
**LATVIEŠU VALODAS
INSTITŪTS**

Sanda Rapa

VĀRDU TALKAS SABIEDRISKĀS ZINĀTNES ASPEKTĀ

Apvidvārds – kādā
noteiktā apvidū lietots
vārds, kas atšķiras no
literārās valodas

2 000 000

Vietvārds – īpašvārds,
kas nosauc ģeogrāfisku
objektu

1 000 000

3 000 000
ģeogrāfiski
piesaistītu
vārdu

•
100
profesionālu
valodnieku

2.

Aprinkā wahrds: <i>Walkas</i>	
Draudšes wahrds: <i>Aluņšne</i>	
Muišas wahrds: <i>Aluņsa</i>	
Upju, strautu, esaru, purvu, kalnu (ari pilskalnu), lauku, pļawu, ganību, mešņu wahrdi.	Pee upehm (strauteem): kur šahkās, kahdā zītā uhdēnī, kur un no kahdas pušes eetek? Kā tee wahrdi zehlušhees? Ko tee nošhme? Wai to wahrdu weetā wezeem laudihm warbuht ziti wahrdi bijuši?
Upes: <i>Waidawa</i>	
Melupe	<i>izželahs uf Lemeleem no Tuhjās muišas purwda</i>
Strauti: <i>Šwehrukite</i>	<i>etes kreisā pušē Waidawai, izželahs Aluņsa muišas pļawās.</i>
<i>Anškupite</i>	<i>etes Melupes labā pušē un izželahs no Kemara epera.</i>
<i>Sulu upe</i>	<i>etes Melupes kreisā pušē.</i>
<i>Kapupite</i>	<i>etes Melupes labā pušē.</i>
<i>Mofupite</i>	<i>etes Melupes labā pušē ešahwahs pee Grauda zerna no awota.</i>

Augusts Bīlenšteins un vietvārdi

Valodnieku aicinājumi talkā

Lai nesapņo, kad atnāks latviešiem tie laiki, kad tiem būs tāda fonētiska vārdnīca, kāda ir, piem., vāciešiem, bet lai arī paši ķeras pie darba, ņemas par paraugu rakstu par drusteniēšu izloksni un apraksta savas dzimtenes izloksni. Tad valodniekiem būs pietiekoši daudz materiāla, lai varētu vārdnīcā un gramatikā noteikt, kurai katrai vārda izrunai dodama priekšroka. Paši valodnieki vien, un ja tie dzīvotu pat saules mūžu, nemūžam nevar izdibināt, kā visus latviešu valodas vārdus izrunā katrā pagastā, un tāpēc te jānāk arī citiem talkā, kam vien šī lieta rūp. 1912

Mūsu laikos no vārdnīcas sarakstītāja prasa tik daudz, ka vienam pašam cilvēkam visas dibinātās prasības nav iespējams izpildīt, kaut viņš arī visu mūžu nodotos tikai vārdnīcas rakstīšanai. Tā no vārdnīcas sastādītāja var prasīt, ka viņš aizrādītu, kur sastopami vārdnīcā apceramie apvidus vārdi. Šo darbu pa godam iespējams veikt tikai ar plašu aprindu palīdzību. Beigās atkārtēju savu jau agrāk izsacīto lūgumu laipni man piesūtīt savus vārdu krājumus, kam tādi ir, lai tos varētu ievietot savā vārdnīcā. 1910

Valodnieku aicinājumi talkā. 1962

Ogrē

**Lūdzam tautas valodas materiālu
vākšanas talkā**

LŪDZAM-VISUS TALKĀ!

Kuldīgā

Rēzeknē

Lūdzam talkā!
Viens no ZA Valodas un literatūras institūta darba uzdevumiem ir izveidot atsevišķus...

Valmierā

*Lūdzam tautas valodas
materiālu vākšanas
talkā!*
sturīgas vārdkopas, veseli teikumi
un teikumu kopojumi, jo vārdnīcās
paredzēti apdzīvotus dot teikumā.
Sākas atgriezties senādu valodu...

**Lūdzam tautas valodas
materiālu vākšanas talkā**

Talsos

Rīgā

Lūdzam tautas valodas materiālu vākšanas talkā

Bauskā

Lūdzam tautas valodas materiālu vākšanas talkā!

Daugavpilī

Ventspilī

**Lūdzam tautas valodas
materiālu vākšanas talkā!**

Lūdzam talkā!
Viens no ZA Valodas un literatūras institūta darba uzdevumiem ir izveidot atsevišķus...

Ludzā

Vāksim tautas valodas materiālus

Vietvārdu talka, 2017

apvidvardi.lu.lv | leiet | Reģistrēties

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
LATVIEŠU VALODAS
INSTITŪTS

Apvidvārdu talka

Apvidvārds ir kādā noteiktā apvidū lietots vārds, kas atšķiras no literārās valodas

Vairāk par talku [vari uzzināt šeit](#)

Pievienot apvidvārdu +

Meklēt vārdu...

Pēdējie pievienotie vārdi | [Skatīties visus](#)

Apvidvārds	Nozīme	Vieta	Pievienoja
suguls	kumeliņš	Pušmucovas pagasts	Ilga Bazīļeviča
Ratavoijte, Jauteni!	Palīgā (palīdziet), Jaudis!	Saunas pagasts	Līgita
lupcavuot	ātri aizgūtnēm ēst	Pušmucovas pagasts	Ilga Bazīļeviča
gvelzt	runāt mulķības	Pušmucovas pagasts	Ilga Bazīļeviča

Projekta statistika

Datubāzes apjoms
20535 vārdi

[Izvērstā statistika](#)

Aktivākie lietotāji

vietvardi.lu.lv | leiet | Reģistrēties

Vietvārdu talka

Vietvārds ir īpašvārds, kas nosauc ģeogrāfisku objektu

Vairāk par talku [vari uzzināt šeit](#)

Pievienot vietvārdu +

Meklēt vietvārdu...

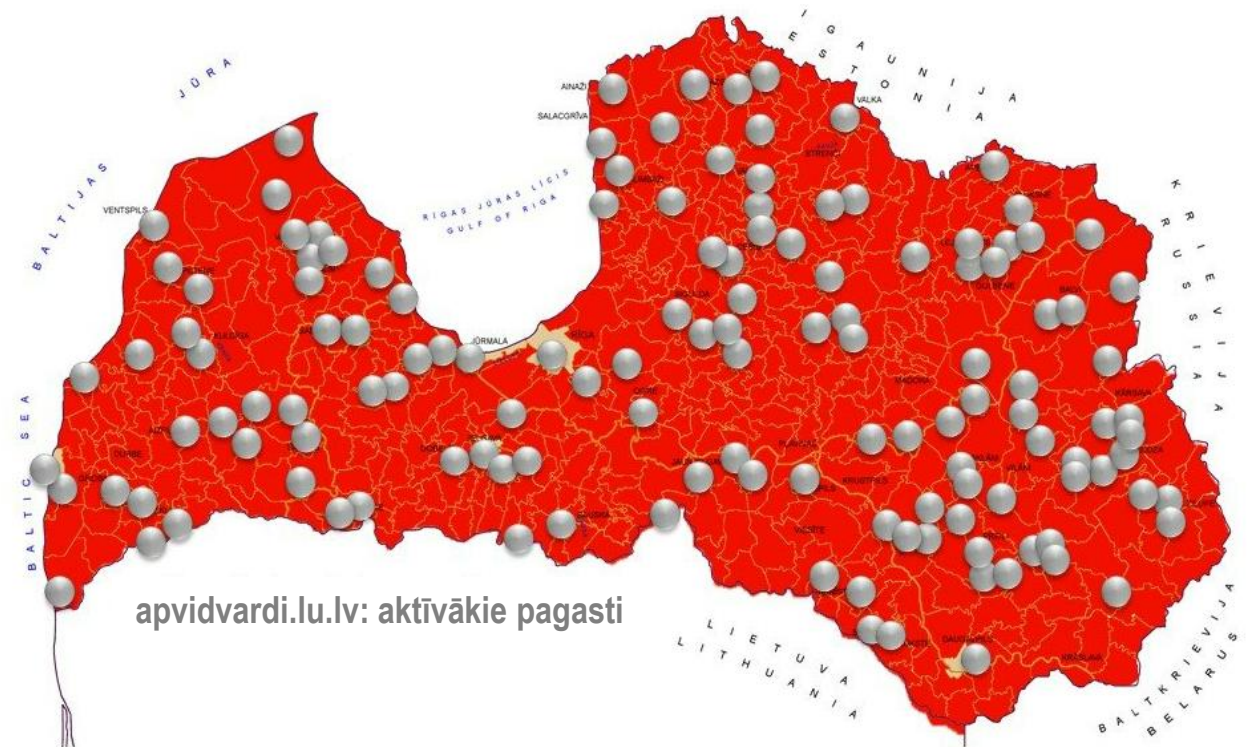
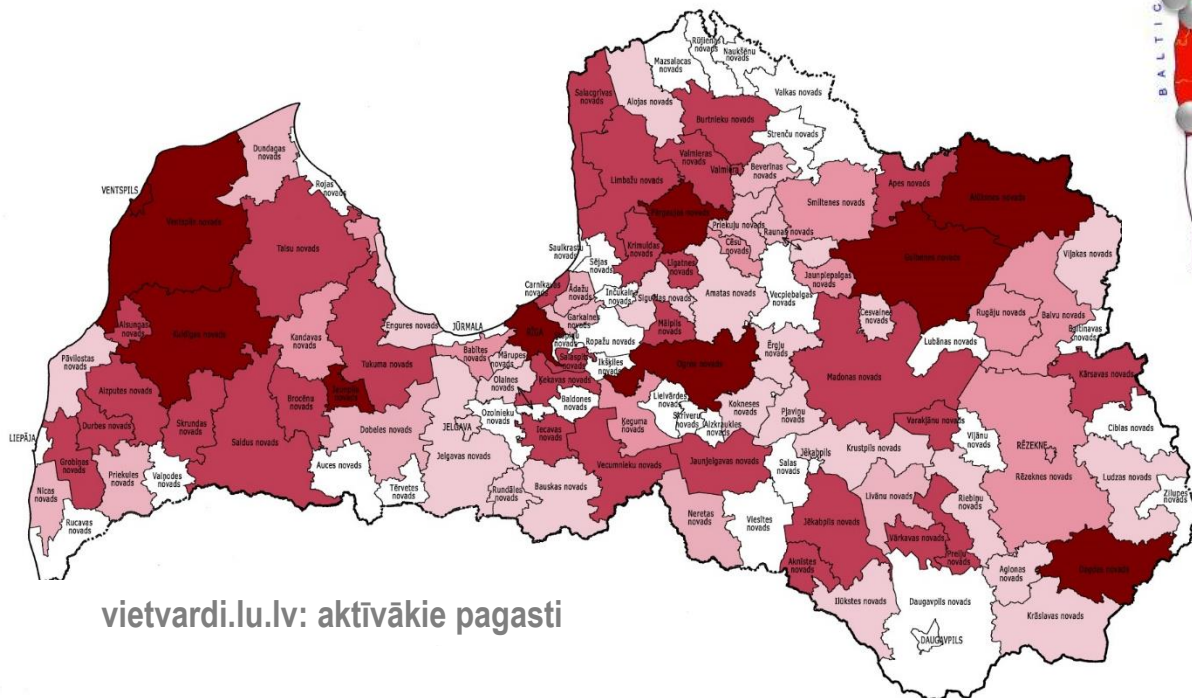
Pēdējie pievienotie vārdi | [Skatīties visus](#)

Vietvārds	Paralelformas	Objekta veids	Vieta
Rožkalni		viensēta	Sunākstes pagasts
Brodīni		māja	Sunākstes pagasts
Stiebrīni		māja	Sunākstes pagasts
Spridīši		māja	Sunākstes pagasts
Smilgas		māja	Sunākstes pagasts

Ievadi vietvārdu kartē

Apvidvārdu talka, 2022

Vārdu talku rezultāti

Vietvārdu un apvidvārdu talkas piemērs

- **Staġa olksna** meža nostūris Dvietē
(Augusts Bīlenšteins, 19. gadsimts)

Staġolksna krustojums Dvietē
(Vietvārdu talka, 21. gadsimts)

- **vanga**

grava
cilpa putnu ķeršanai
osa, rokturis, stīpa
valgs, važas
gūsts
akas vinda
šūpoles
liels siets

vanga

rokturis
(Apvidvārdu talka, 21. gadsimts)

(Mīlenbaha-Endzelīna vārdnīca, 20. gadsimts)

Sabiedriskās zinātnes projektu modeļi

- Līgumu projekti: sabiedrība lūdz pētniekiem izpētīt konkrētu jautājumu
- Ieguldījumu projekti: izstrādā zinātnieki, un sabiedrība sniedz datus
- Sadarbības projekti: izstrādā zinātnieki, un sabiedrības locekļi sniedz datus, palīdz pilnveidot projektu izstrādi, analizēt datus
- Kopprojekti: izstrādā zinātnieki un sabiedrība līdzvērtīgi
- Neatkarīgi pētījumi: sabiedriskā persona veic pētījumus neatkarīgi

Digitālas informācijas iegūšanas un apstrādes konceptuāls modelis

IEGŪŠANA

APSTRĀDE

ANALĪZE

IZMANTOJUMS

Brenton et al. 2018, 65

Sabiedriskie zinātniskie palīgi

- datu vācēji
- datu interpretētāji
- pilntiesīgi līdzstrādnieki

- ģimenē/dzimtā lietoto vārdu reģistrētāji
- pagastā/novadā lietoto vārdu reģistrētāji
- vairākos novados lietoto vārdu reģistrētāji

Sabiedriskās zinātnes mērķi

DATU IDENTIFICĒŠANA UN REĢISTRĒŠANA

Jaunu jautājumu
ģenerēšana

Datu analīze

Datu izplatīšana

‘liels runātājs’

blaužģis, blākša, dalkata, grabile,
klabūna, klamsts, klapstiņš, klaugis,
klimša, makmutis, niekvaža, parkšis,
plaizars, plakšis, plauna, plepine,
plirkšķis, pļepenīca, runātnīca,
sepinis, skalgans, teiklis, terkšele,
tērža, tirkšis, varvals, vankšis,
vataļa, vauska, virvulis, vismēlīte,
žvablis, žvidzene

Vārsēlītis jeb Mežmaļu grāvis Vaives pagastā

„mēs, vietējie iedzīvotāji, šo nelielo, ap 2 km garo, strautiņu, kas tek no Vaives pagasta Mežmaļiem, gar Nauru un Pinderu mājām un ietek Raunī, vienmēr esam saukuši par Vārsēlīti. Ar nožēlu nācies konstatēt ka oficiālajās kartēs tas apzīmēts ar vārdu Mežmaļu grāvis. Būtu žēl, ja pazustu šī strautiņa senais nosaukums”